

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Pre pošiljatelj prejemnik velja: Za celo leto predplačan 15 glđ., za pol leta 8 glđ., za četrt leta 4 glđ., za en mesec 1 glđ. 40 kr.
V administraciji prejemnik velja: Za celo leto 12 glđ., za pol leta 6 glđ., za četrt leta 3 glđ., za en mesec 1 glđ. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 glđ. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Narodno prejemno upravnništvo (administracija) in ekspedicijska, Semeniške ulice št. 2, II., 30.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja trisopna petič-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr. če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenem nedelje in praznika, ob 1/2, 6. uri popoldne.

Štev. 269.

V Ljubljani, v soboto 22. novembra 1890.

Letnik XVIII.

Gorje ti, ubogi kmet, gorje!

Udarec pada za udarcem na ramena ubozega kmeta. On, ki je bil nekdanj trden in imovit, glavna podpora osobito na poljedelstvo navezane Avstrije, on sedaj pada, se pogreza v revščino, ne more zmagovati davkov, boben mu póje okoli hiše, in kmet obupajoč nad svojim stanom, beži iz domovine, kateri je bil vsikdar najzvestejši sin, in hiti v Ameriko, sam ne vé, kam, le s prepričanjem, da hujše se mu ne more goditi, kakor se mu godi na domači zemlji.

Obstoječe narodno-gospodarske razmere, o katerih odločujejo kapitalisti, ki izsesavajo zemljiščnega posestnika, so najhujše razjedajoči strup na telesu kmetijskega stanov. Te razmere je v Avstriji ustvaril židovski liberalizem, smrtno sovražen kmetskemu blagostanju. Po mnogem trudu blagih domoljubov so se židovskemu liberalizmu pri nas odbili najnevarnejši rogovji: pravi zastopniki ljudstva so dvignili glas v državnem zboru za blagor zatiranega obrtnika, rokodelca in kmetovalca; dosegli niso veliko, ker liberalni kapitalisti imajo še vedno mogočen vpliv pri našem postavodajstvu, a nekaj so vendar dosegli.

Kmetje in drugi mali posestniki so vzlasti pogostoma tožili, koliko morajo imeti nepotrebnih troškov pri prepisih v zemljiško knjigo. Vrli poslanci v državnem zboru so dosegli toliko, da je zakon z dné 10. junija 1890 dovolil neko polajšavo. Ta obstoji v tem, da stranka sama lahko domá napravi dotično pismo, pobotnico, odstopno pismo itd., da ji tedaj ni treba hoditi do sodnije ali do notarja, če se vknjižijo taka pisma, katerih vrednost ne preseza napovedanega zneska 100 glđ., potem pa da v takih slučajih ni treba legalizirati podpisov pri notarju ali sodniji; — zadostuje, če dva zanesljiva

moža kot priče dotično pismo podpišeta s svojim imenom in priimkom, ter dostavita svojo obrt ali svoj posej, stanovanje in starost s pristavkom, da jima je tisti, katerega podpis potrjujeta, osebno znan. S tem se prihrani posestnikom veliko troškov, in ker je morebiti prepisov pod 100 glđ. blizu 50%, vidi se, koliko tisoč goldinarjev bi se s tem zakonom prihranilo našemu revnemu posestniku. Kdor je hotel n. pr. sedaj prepisati pet goldinarjev v zemljiški knjigi, plačati je moral troškov blizu 4 glđ. 50 kr., torej skoro toliko, kolikor prepisna svota, tukaj pa še ni vračunjena pot, ki tri, štiri ure dolga, velja posestniku najmanj jeden ali dva goldinarja. Torej za prepis pet goldinarjev samih troškov pet, šest, ali celo sedem goldinarjev. Po tem zakonu bi dal posestnik samo 7 kr. za kolek. To je velika olajšava vzlasti za revnejše posestnike po deželi in po malih mestih.

Dostavi pa državni zakon, da ta polajšava še le tedaj stopi v veljavo, ako jo potrdi deželni zbor. In tako je prišla ta zadeva pred mnoge deželne zборе, ki so jo seveda, vzlasti kar je po večini konservativnih, vsprejeli v veliko korist revnih posestnikov. Celo liberalni štajarski deželni zastop je soglasno sprejel ta predlog. Tudi pri nas je to predlagal poslanec Pfeifer. In kaj je storil deželni zbor kranjski? — Sram nas je, to svetu naznaniti, boli nas, govoriti resnico. Dr. Tavčar, ki hoče biti nekak vodja slovenskega naroda, imel je poročilo o tej zadevi, in je stvar tako zasukal, kakor da bi bila škodljiva za male posestnike; odrekal je možnost ljudem, da bi znali sami sestavljati ta pisma. — In komu vse to na ljubo? Našim notarjem, da bodo imeli boljši zaslužek. — Gospod Tavčar, vprašamo Vas, ali so Vas poslali notarji v deželni zbor, da se

ozirate na njih prošnje, ki so na kva^r ubogim posestnikom; ali Vas niso poslali posestniki mest Kranja in Loke, ki imajo večinoma tudi zemljišče, katerim bi bilo torej breme zelo olajšano? Kje imate pravico, odrekati ljudem možnost, sestavljati taka pisma? Ali ni v vsaki občini župnik, učitelj, župan, ali kak drug izobražen zanesljiv posestnik, da bode to izvršil?

Seveda da je šla za Tavčarjem Hribar-Tavčarjeva stranka, žal, da so se slepilnim frazam dali vjeti tudi nekateri drugi poslanci; da so Nemci glasovali proti temu, to ni nič čudnega, Nemci še niso bili nikoli prijatelji našega ljudstva. Tako je prišlo, da je Pfeiferjev predlog padel z 10 proti 21 glasovi. Dobro si oglejte, posestniki, v današnjem poročilu iz deželnega zbora poslance, ki so glasovali za in proti predlogu Pfeiferjevemu.

In tako ne bodo po volji Hribar-Tavčarjevi deželni Slovenci na Kranjskem dobrote državnega zakona. Kar so celo liberalni Nemci dovolili štajarskim Slovencem, tega liberalni slovenski zastopniki v zvezi z nemškimi niso privoščili ubogemu kranjskemu zemljiškemu posestniku po deželi in po mestih.

Hribar-Tavčarjeva stranka, ki je pripomogla, da se s toliko nepotrebnimi velikanskimi troški zida v Ljubljani gledišče za Nemce na račun ubogih slovenskih posestnikov, iz katerih vere in poštenja in narodnosti se bodo norčevali v novem gledišču, Hribar-Tavčarjeva stranka, ki je hotela ljubljanskim mestnim davkoplačevalcem in deželi Kranjski obesiti na vrat toliko tisočakov za popolno nepotrebno višjo dekliško šolo, ta Hribar-Tavčarjeva stranka ni dovolila, da bi se ubogemu slovenskemu zemljiščnemu

LISTEK.

Nedeljske misli.

VI.

Gosp. vrednik, nemški mogotec Göthe trdi neke v svojih spisih, da se ne pripeti nič več novega na svetu in da ne misli nihče več ničesar, kar bi ne bil premišljeval že kdo pred njim.

Tudi Swiftjanec trdi, akoravno si še ni upal odvezati doslej niti jermenov kakovemu slovenskemu Götheju od črevljev, da se ne zgodi tudi v Slovincih ničesar več, kar bi ne bilo že davnaj književni ali pa politični plagiat. Zaradi tega nedeljski listkar ne more razumeti, odkod in zakaj se razlega krik od Triglava do ljubljanskih „Poljan“ in od notranjskih volilcev notri v „Narodovo“ vredništvo samo zaradi tega, ker smo spustili, če govorimo v sodnijskem zagovornem jeziku v pri nas navadnem „unwiderstehlichem Drange“ jednega samega kozla v slovenski zelnik.

In baš ta kozel, ali bolje rečeno ta naša kozlovina je kriva, da smo našli v narodnih svojih idejalah neki „baccilus“, ki se razširja s čudovito doslednostjo v narodnem mesu, da bode potreba, da se rodi tudi slovenskim baccilom nevarni „Koch“, ki izreče nad nami strašilno „diagnozo“, da nekaj jetiki podobnega gloje po naših zastarelih idejalah.

Pa ne samo v tem oziru smo jako bolehnoinaivni Slovenci, akoravno prepuščamo sicer vso obrt

na Slovenskem praktičnim tujcem; tudi pravi „národni patrijotizem“ nam ni deveta briga, akoravno se nam predbaciva, da dišimo vsi brez izjeme po juhtnovem usnji.

Jasen znak našega nepatrijotičnega mišljenja je baje le istih 600 glđ., ki so strašili do letos po našem domačem budgetu in kateri so se nam tako toplo zagovarjali iz „kota“ s pravilom, da se spodobi, da si privoščimo vsaj za 600 glđ. nemščine na leto že zaradi tega, ker smo Avstrijci.

Poslednje nam je najlepši dokaz, kako malo se ceni naša ljubljanska vsakdanja nemščina, s katero se bahamo Slovenci, odkar se narodnosti zavedamo, na visokih mestih in da smo jako po ceni prodali svojo zvestobo, o kateri se peva po hribih in dolinah da, „Hrast se omaja in hrib zvestoba Slovincu ne gane“, če malo nemški ume, se mora pristaviti po najnovejših političnih dogmah. V tem ne baš veselem položaju nas tolaži misel, da smo nasproti vsem domačim viharjem rešili vsaj svoje bodoče gospice in gospe samostanskega ozidja in pa nemških ženinov.

Če poslednje ne bode vplivalo jednako Zaherlinovemu prašku na slovniških mijazmij polno dosejanje ljubljansko nemščino, potem ne moremo dolžiti nikogar, kakor one, ki zidajo deviški licej v Ljubljani, ki naj opomore naši pešajoči narodnosti na noge.

Še nekaj nam greni današnje sicer ne baš nedeljske misli. Celjski solidarni Nemci so baje od-

povedali našim slovenskim pomočnikom službe le zaradi tega, ker govoré slovenski.

Akoravno ni baš vesela ta vest, vendar na podlagi reciprocitete ni obupljiva; kajti, ako odpusté vsi naši národni trgovci slovenske pomočnike, ki govoré le nemščino, potem se izprazni v Ljubljani toliko služb, kakor pri največjem strajku, in naši štajarski rojaki najdejo pri nas hvaležen in nsm koristen delokrog!

In hoc signo victoria!

Swiftjanec.

† Kardinal Hergenröther.

Slavnih mž hvaležno se spominjati, je naša dolžnost. Kdo je ne bi storil? Saj že nek srčni nagon nas k temu sili. Ako so pa slavni možje, katerim naj velja spomin, z nami v tem ali onem oziru še v tesnej zvezi, potem nam je taka dolžnost sladka; zdi se nam nujna potreba, in ustavlja se ji — ni lahko mogoče.

Tega sem se dovolj prepričal, ko sem minole dni videl, kako so se v Rimu pokojnega kardinala Hergenrötherja spominjali njegovi rojaki, prijatelji in obilno število onih, ki uživajo dobrote, prejete od visokega pokojnika. Posebno ganljiva zdela se mi je slovesnost, prirejena v njegov spomin in v blagor njegove duše dné 13. novembra t. l. v prelepi cerkvi Campo Santo poleg sv. Petra. Bila je sv. maša, katero je daroval msgr. De Waal. Od-

posestniku prihranili mnogi tisočaki nepotrebnih letnih troškov, samo zato, da bodo imeli več zaslužka notarji, ki se bodo seveda hvaležne skazovali svojim zastopnikom — advokatom — na račun istega ubogega kmeta!! To je toliko slavljena „absolutna narodnost“ slovenskih liberalcev!

Zares: Hudo je, ker je revni posestnik pritiskan po splošnih neugodnih gospodarskih razmerah, hudo je, da slovenske posestnike leto za letom zadevajo silne elementarne nesreče, hudo je, da mu rasejo davki v grozni meri, a najhujše je in obupati mu je skoraj, ker še celo oni, katere je slovenski narod izbral, da zastopajo in branijo njegove koristi, da celo njegovi poslanci delajo v njegov — pogin! In sicer poslanci, ki kričijo pri vsaki priliki, da so narodovali odrešeniki, poslanci, ki imajo vedno usta polna same „narodnosti“.

To, gospodje prvaki Hribar-Tavčar in tovariši, to je ljudstvu slovenskemu pesek v oči, to je narodni „humbag“ v skrajni meri; državni zakon dovoljuje ljudstvu drobtinice, vi ste mu jo od ust vzeli, ker ste napadali in podrli predlog vrlega poslanca Pfeiferja.

Tukaj ste zopet praktično pokazali, da vas res vodi načelo: Revežu se ne more pomagati. — Tukaj, gospôda, je v nevarnosti slovenska narodnost; zemljišče gré na boben za zemljiščem, požrešna nemška „Südmark“ stega poželjivo svoje kremplje po slovenski zemlji, ubogi slovenski kmet se vije pod težo davkov in slabih letin; priskočila mu je država na pomoč — a liberalni slovenski prvaki na čelu jim Hribar-Tavčar so slovenskim posestnikom na Kranjskem odrekli to državno pomoč! — Ali ne zaslužijo taki poslanci, da jih, po besedah dr. Tavčarjevih, vrže ljudstvo po stopnjicah nizdol, da jih nikoli več ne bo nazaj? Čast pa onim poslancem, ki so ob tej priliki stali na strani ubogemu slovenskemu posestniku.

Najhujše te je zadelo, ljudstvo slovensko, celo nekateri iz mej onih so te zapustili, so te izdali gmotnemu propadanju, katerim si skazalo svoje upanje. Zares:

Gorjé, ti ubogi kmet, gorjé!

„Laibacher Schulzeitung“ in armadni jezik.

V. 264. številki „Slovenca“ z dné 17. t. m. smo poročali, kako se hujuje „Laib. Schulzeitung“ gledé na § 6. v deželnem zboru kranjskem in njegovo odklonitev v četrti seji z dné 24. oktobra t. l., ter pravi, da ostane pri takih razmerah jedino upanje še, namreč podržavljenje vsega šolstva, sklicujoča se na nemški armadni jezik kot jedino rešitev, ter smo obljubili, o tem še prilično izpregovoriti.

Omenjeni list piše v 11. številki z dné 15. t. m. med drugim: „Med takimi razmerami, kakor so se namreč godile v kranjskem deželnem zboru gledé na § 6., je za učitelja pač jedina nada, namreč po-

državljenje vsega ljudskega šolstva“, in pride h koncu istega odstavka: „Die Volksschule im krainischen Landtage“, do tega-le skoka: „Kommt der Bauernsohn zum Militär ohne die Kenntnis der deutschen Sprache, da kann er drei Jahre als Gemeiner dienen, denn ohne die Kenntnis der deutschen Sprache gibt es keine Charge; das ist nun einmal so, muss es so sein und wird auch ewig so bleiben; wohin soll es sonst mit unserer Armee kommen?“

Oj ti preklicano neznanje nemščine! Ali je bil zagazil spisovatelj tega skoka v svojem duhu v prusko državo, med trde Nemce, in ni znal za Avstrijo, katera ima dokaj različnih narodov in tedaj tudi jezikov, hrabrih šaržev pri vojski, ne da bi večši bili nemščine?

Nemščina ne utvori še pravega vojaka, junaka in častnika-voditelja, kakor nam to dokazuje povestnica avstrijske vojne na vsaki strani. Slovanski in v obče nenemški narodi niso vstvarili radi tega habsburške države, da bi se nemškim birokratom in polovičnim nemškim pedagogom na ljubo morali učiti nemški, temveč slednji so primorani nenemškemu ljudstvu na ljubo in zaradi nenemških vojakov priučiti se: slovenski, češki, poljski, hrvatski, madjarski, rumunski itd., kakor kdo to potrebuje. Takó veli razum in zakon. Sicer pa dobro poznamo vojaško upravo in duh, po kojem se ona ravna. Politika je po službovniku, kar inače v vojni biti ne more, prepovedana i najvišjim dostojanstvenikom.

Avstrijske armade ni nikoli vzdržala nemščina in je ne bode. O dobrem vežbanji in vzgoji vojakov naših, o vojnem vspehu in zmagi odločujejo povsem drugi in važnejši činitelji, nego znanje nemščine. Koliko pa treba znanja nemščine vojaku v njegovem podrejenem postavljenji, n. pr. kot četovodja, pri slovenskih, čeških, poljskih, madjarskih, rusinskih, hrvatskih in rumunskih polkih? Nemški pedagog s e. kr. učiteljišča, ki naj le pridno nemščino vbija slovenski mladini v glavo, nemško politiko pri Slovencih pa popusti, bode rekel, da mnogo; mi pa pravimo, da jako malo, celó rezervnemu poročniku je treba jedva toliko, da more v nemščini kramljati s častniki v poklicu.

Vojne strokovne vednosti ostanejo vselej glavna stvar, nemščina pa postranska. Da pa šaržovani vojaki zadostujejo vojaškim zahtevam, to je nalog častniških učiteljev ali instruktorjev, koji izobražujejo vojake. Gledé znanja nemščine naj se gospodje vzgojitelji nenemške inteligentne mladine zadovoljujejo s tem, česar zahtevata od slovenskega vojaka službovnik in zakon, koji vse možne olajšave omogočuje Nenemcem. Te mrvice nemščine, koje v istini treba slovenskemu vojaku pri organizovanji, te je tudi skoro vsak več; kar je odveč, je neumestna propaganda za nemščino in agitacija proti slovenskim ljudskim šolam in nenemškim srednjim učnim zavodom.

Glasilu kranjskega „Lehrerverein“-a pa pripominjamo besede, koje je govoril poslanec g. Žaček v moravskem deželnem zboru minoli petek koncem

prelepega ljubljénka, tužno vzdihne, oziraje se na nemilega Josipa: Der Wein ist mir ausgeronnen, die Hefe nur ist mir geblieben! Pač čudno, kako se včasih stariši v svojih otrocih motijo! Nič ne pomislijo, da naravna lepota za otroke ni mero-dajna, in da telesna krepost ni seme za slavne možé, zakaj „infirma mundi elegit Deus“. Bolj z nevoljo, kakor z veseljem dal ga je oče pozneje v šole. A glej, tu se začne svitati jasna zora na Josipu. Talent za talentom pride na dan, ni dolgo trajalo, in Josip Hergenröther je bil cvet svojih učencev, dika in ponos svojih učiteljev. Neutrudljiva marljivost bila je njegova neločljiva spremljevalka. Nikdar ni pozabil zlatega reka modrega Seneka: Si sapis, sis apis! Kakor marljiva čebelica svoj sladek méd, zbiral si je ogromne zaklade svetih znanosti — čeravno še mlad, slovel je že kot učenjak.

Po dovršenih študijah v rojstvenem mestu podal se je l. 1846. v Rim nadaljevat svoje izobraževanje. A uporno, viharno leto 1848. prisililo ga je, da je zapustil starodavno, večno mesto. Begoma med velikimi nevarnostmi hitel je v svojo domovino. Kapelanoval je pozneje dve leti v majhni župniji Zelle, priljubljen od svojih udanih vernikov in odkritosrčno spoštovan od svojih tovarišev kot vzoren dušni pastir.

(Konec sledi.)

debate kot generalni govornik: „Slovanski narodi v Avstriji nikoli ne bodo dovolili, da nemščina postane — državni jezik!“

„Gledé armadnega jezika“, — rekel je napominani govornik, — „bi gotovo propadli pri sedanjih častniških izpitih — vsi avstrijski generali. Slavni maršal Radecký navduševal je pred bitvo vojake svoje, rekoč: „Hanáci, držte se!“, ter porazil Lahe. — a ne s nemščino!“

In morda niso naši znani domači slovenski junaki v raznih bitvah vkljub temu, da niso niti lo-miti znali nemščine, govoreči le domač slovenski jezik hrabro podirali sovraga. Naj bi gospodje pri „Laibacher Schulzeitung“ malo pomislili prej, predno trosijo jednake bedastoče med svet, kakoršne komaj sami verovati morejo v Avstriji, še manj pa Slovenci, katere hočejo na tak način nekako zvaбити na limanice za tako preljubljeno nemščino, ki je vendar drugi deželni jezik v slovenski kranjski deželi.

Deželni zbor kranjski.

(Dva najsta seja, dné 20. novembra.)

(Konec.)

Obsirna razprava se vname pri letnem poročilu deželnega odbora o „različnih rečeh“, o katerih poroča poslanec Ogorelec. Poslanec Kersnik pri tej priliki poudarja potrebo, da morajo vsi uradi v slovenskih pokrajinah izključno slovenski posloovati ter zaradi tega predlaga resolucijo, ki se strinja s sklepom slovenskih poslancev z dné 2. oktobra t. l. ter se glasi:

„Iz člena 19. tem. zakona, z dné 21. dec. 1867 št. 142 drž. zak. izhaja pravica zahtevati, da uradi vsake vrste s slovenskim prebivalstvom v slovenskih pokrajinah izključno slovenski poslujejo in se zahteva v ta namen:

a) da vlada imenuje za urade v slovenskih pokrajinah uradnike v govoru in v pismu popolnoma zmožne slovensčine, katere znanje imajo dokazati pred redno komisijo višjega sodišča, oziroma namestništva;

b) da vlada tudi sama čuva nad tem, da se oblastva v poslovanji s slovenskim prebivalstvom v istini slovensčine poslužujejo.

Posl. dr. Schaffer pravi, da v nobenem zasedanji se ni stavljal toliko predlogov, ki ne spadajo v kompetenco deželnega zbora. Treba je konec storiti tem agitacijam. (Oho!) Sklicuje se na „Gewohnheitsrecht“ (pravo navade), da so se delale skušnje le v nemškem jeziku. Krivično bi bilo zahtevati, da kandidati delajo skušnje v slov. jeziku. (Kersnik kliče: Saj jim ni treba k nam hoditi.) To se bode pač zgodilo morda v 100 letih. (Ohoklici in smeh mej poslanci.)

Posl. Hribar: Kadar se oglašamo za kako narodno pravico, vedno se oglašajo nasproti gospodje z one strani. Poudarjala se je nedavno dobrohotnost, katero naj bi kazali mi, a tega pa se vendar ne more zahtevati od nas, da bi sebe ljubili manj nego druge. Dr. Schaffer je rekel, da, hvala Bogu, zdaj veje drug veter. Jeli pa to v interesu justico če se nastavlja uradniki, katerih strankarstvo je znano? Dr. Pražak bil je mož, ki je poznal razmere narodov, imel je voljo biti pravičen. Izpiti se ne delajo v nemščini niti na Poljskem niti na Češkem. Nemški jezik nema nikakeršne prednosti. Bližamo se oni dōbi, da se bo izreklo, da vsak jezik ima jednake pravice. Padel bode tu tak „Gewohnheitsrecht“, kakor ga je omenjal dr. Schaffer. Nemška manjšina se zastonj trudi, da bi ustavila kolo časa. Če se uradniki, ki službujejo mej nami, nečejo učiti našega jezika, naj služijo tam, za kjer imajo sposobnost. On priporoča resolucijo. Nemška manjšina naj bi res pokazala, da ima kaj dobrohotnosti. Če nam očita nestrpnost, mora se reči, da vidi pezdír v naših očeh, bruna v svojih pa ne.

Deželni predsednik baron Winkler ni opazil, da bi vel drug veter, kakor se je prvi izrazil poslanec Kersnik, tudi posl. Hribarja izrek o strankarstvu uradnikov mora zavriniti v imenu vlade.

Posl. baron Schwegel pravi, da bi se tako važna vprašanja ne smela vtihotapljati, ker ni mogoča diskusija o prednetu, katerega se ne pozna dovoljno. Predlog da ni utemeljen sam v sebi, da je v protislovju z onim za ustanovo pravne akademije. Državni jezik je nemški in mora biti, ne iz jezikovne arogance, nego iz državne potrebe izvira

(Dalje v prilogi.)

lično občinstvo, cerkveni in posvetni dostojanstveniki, mnogobrojni učenjaki in umetniki so se je vdeležili.

Po svetem opravilu govoril je prof. Schlecht krasen nekrolog, v katerem je proslavljal Hergenrötherjeve zasluge za katoliško cerkev. Ni jih malo. Vse svoje moči, vso bistrumnost, v kateri ga le malokdo dosega, posvetil je vzvišeni ideji, ki tako lepo odseva iz njegovega gésla: Alles für Gott, für die Kirche, für die Wahrheit! Katoliška cerkev izgubila je v njem enega izmed najodličnejših sinov, ki se je kot junak z najplemenitejšim orožjem, z „uma svitlim mečem“ boril neustrašljivo za njene pravice. Tak boritelj je dandanes, ko vse samó po védi in znanosti vpije, neprecenljivega pomena. Hergenröther je to dobro sprevidel, zato je pogumno stopil v one vrste, katere sovražnik katoliške cerkve najhujše napada. Pač vreden je torej, da se ga i katoliški „Slovenec“ spominja v teh skromnih vrsticah.

Rodil se je Josip Hergenröther v Würzburgu dné 15. septembra 1824. V svoji mladosti ni delal starišem nikakega posebnega veselja. Njegov starejši brat je bil prav lepe, čvrste postave — in s tem je pridobil vso očetovsko ljubezen. Na Josipa, ki je bil bolj slaboten in brez vse naravne lepote, gledal je oče le z obžalovanjem. Ko je starejši brat umrl, stala sta pred mrtvaškim odrom oče in mali, neznanatni Josip. Oče, ves obupan, da mu je Bog vzeli

to. Ker je to vprašanje državnoopravno, bode on glasoval proti resoluciji.

Posl. Kersnik zavaruje se proti očitaniu, da bi bil vtihotapil predlog. Tolikrat se je že govorilo o tej stvari, da je vsacemu dovolj jasna in ni potreba nobene komisijonelne razprave. Prilika zdela se nam je primerna in stavili smo vprašanje v razpravo. Zavrača barona Schwegla trditve. Na Nemškem so se stoletja učili in polagali izpite kandidati v latinskem jeziku, a lahko so uradovali potem, ker so znali jezik naroda. Uradniki pri nas morajo biti vešči nemščine, a treba jim je znati istotako slovenski. Mnogi Nemci so se našega jezika bolje naučili, nego rojeni Slovenci. Če zahtevamo, da se vsak uradnik skaže, da je zmožen slovenskega jezika, je to le pravično.

Pri glasovanju vzame se odobrovalno na znanje poročilo. Resolucija Kersnikova se vsprejme z vsemi narodnimi glasovi.

Poslanec Murnik poroča o prošnji županstva na Dvoru glede podpore za napravo brvi čez Krko med Stavčovasjo in Brodom ter predlaga naslednji predlog, ki obvelja brez ugovora:

„Prošnja županstva na Dvoru izroči se deželnemu odboru z naročilom, da dovoli za napravo brvi čez Krko med Stavčovasjo in Brodom primeren donesek iz deželnega zaklada.“

Za njim poroča poslanec Detela o prošnji okrajno-cestnega odbora v Trebnjem glede posipanja cest. Prošnja se odkloni, deželnemu odboru pa se naroča, poučiti cestni odbor, da je postopati strogo po določilih deželne postave z dne 28. julija l. 1889.

Na vrsto pride samostalni predlog poslanca Pfeiferja o polajšavah pri legalizovanju, o katerih stavi poročevalec upravnega odseka dr. Tavčar predlog, da se o tem predmetu prestopi na dnevni red.

Poslanec Pfeifer obžaluje, da upravni odsek odkloni njegov predlog, katerega je sprožil z namenom, prihraniti davkoplačevalcem nekoliko novcev in daljnih potov, kar v sedanjem času — ko postaja borba za vsakdanji kruh in za gospodarski obstanek vedno težavnejša — vsaka prihranitev v poštev pride, če je še tako malenkostna.

Leta 1874 je naš deželni zbor pri enaki obravnavi sklenil z 26 glasovi proti 1, da se sploh odstrani posilno legalizovanje — danes pa, ko se vdrugič obravnava približno enaka zadeva, priporoča večina upravnega odseka, da naj še za naprej obstoji posilno legalizovanje.

Sicer pa o tej zadevi ni še zadnja beseda govorjena, gotovo bode ta ali enaki predlog — če tudi danes pade — pri tretji priliki v tej visoki zbornici od smrti vstal.

Sicer nečem nobenega gg. poslancev poučevati, prosim pa gospoda predsednika konstatirati razmerje glasov, ki bo morebiti služilo v pojasnilo pri mogočem prihodnjem posvetovanju enake zadeve.

Baron Wurzbach podpira odsekov navsét, poslanec Pakiž pa zagovarja navsét Pfeiferje v omenja dobrot, ki jih predlagani načrt prebivalstvu daje. Oglasita se še baron Wurzbach in poslanec Višnikar za odsekov predlog, o katerem deželni glavar dr. Poklukar ukrene glasovanje po imenih. Za prestop na dnevni red glasujejo: Apfaltrern, Ervin in Leon Auersperg, Bleiweis, Braune, Grasselli, Hribar, Klein, Lichtenberg, Luckmann, Murnik, Poklukar, Rechbach, Schaffer, Šuklje, Stegnar, Svetec, Tavčar, Višnikar, Vošnjak, Wurzbach.

Proti predlogu, oziroma za polajšanje pri legalizovanju so glasovali: Detela, Dragoš, Gorup, Kavčič, Klun, Lavrenčič, Ogorelec, Pakiž, Papež in Pfeifer. — Glasovanju se je odpovedal poslanec Kersnik. Odsotni so bili: Švegelj, knezoškof dr. Missia, Povše, Taufferer in Žitnik; poslednja dva zaradi bolezni. Predlog torej obvelja z 21 glasovi proti 10.

Poslanec Kersnik poroča zatem o prošnji kamniškega cestnega odbora zaradi uvrstitve občinske ceste iz Mengiša do kolodvora v Jaršah med okrajne ceste in predlaga:

„1. Sedanja občinska cesta iz Mengiša od deželne ceste Trzin-Kamnik do okrajne ceste Jarše-Duplica uvrstiti je mej okrajne ceste.

2. Deželnemu odboru se naroča, ta sklep tako hitro, kakor mogoče izvršiti.“

Med tem poročanjem prevzame glavarjev namestnik baron Apfaltrern predsedstvo.

Poslanec Hribar se oglasi o dovozni cesti pri Domžalah in predlaga:

„Visoka c. kr. vlada se naprosi, naj odredi nov komisijonalni ogled za dovozno cesto k kolodvoru v Domžalah in naj porabi ves svoj vpliv, da se ta cesta izvede tako, kakor zahteva prometni interes.“

Pri glasovanju obveljata oba predloga.

Dalje poroča poslanec Kersnik o vravnavi ogledovanja mrličev na Kranjskem in predlaga:

„1. Izdati je slavni vladi naredbo ob ogledovanju mrličev na Kranjskem zaslišavši deželni odbor.

2. Za učitelja pri mrliško-oglednih tečajih dovoli se za l. 1891. podpora iz deželnega zaklada v znesku 150 gl.

3. O vspehu teh tečajev, o številu učencev in o izpitu poročati je deželnemu zboru v prihodnjem zborovanju.“

Vsi predlogi obveljajo brez ugovora.

Poslanec Papež poroča potem o prošnji občine Luče in Velike Loke za pomoč proti povodnji v luški dolini in priporoča naslednja predloga, ki obveljata brez ugovora:

„Deželnemu odboru se naroča:

1. da ima vse, kar je potrebno, storiti, da se že v prihodnjem letu nadaljevanje osuševalnih del za račensko dolino najpreje prične pri požiralnikih v Lučah tako, da se tudi tam naredi edeu ali več prerovov za vodo;

2. da se poroča o tem delovanju v prihodnjem zasedanju.“

Za njim poroča posl. Braune o prošnji županstva sv. Gregor glede podpore za zgradbo ceste čez Dvorsko vas v Malo Slivnico in nje uvrstitev med okrajne ceste in v imenu upravnega odseka predlaga naslednja navséta, ki obveljata brez ugovora:

„Prošnja občine sv. Gregor se izroči deželnemu odboru, da se glede podpore na-njo ozira, glede uvrstitve pa poroča zboru v prihodnjem zasedanju.“

Prošnja občine Spodnja Šiška glede občinske ceste čez kamniško železnico, o kateri poroča poslanec Povše, odstopi se deželnemu odboru z naročilom, da posreduje v prepirni zadevi pri vis. c. kr. trgovinskem ministerstvu.

Gledé prošnje vrhniške občine za preložitve okrajne ceste pri Stari Vrhniki se deželnemu odboru naroča, da naj v teku prihodnjega leta zaukaže izvršiti potrebne preiskave, ter da naj na podlagi § 22. cestnega zakona iz l. 1889. za prihodnje zasedanje predloži načrt zakona.

Prošnja Elize pl. Polz za dovolitev razknjiženja nekaterih služnosti se izroči deželnemu odboru v preiskavo in konečno rešitev. Ravno to se zgodi s prošnjo občine Poljane pri Škofji Loki zaradi uvrstitve občinske ceste iz Poljan v Volče med okrajne ceste.

Ob 1/2 3. uri gosp. prvosednik sklene sejo in prihodnjo sejo napové za soboto dne 22. t. m.

Deželni zbor štajarski.

V dvajseti seji štajarskega deželnega zbora omenja poslanec Robič nekaterih neprilicnostij z ozirom na železnično zvezo v Mariboru ter predlaga, naj se deželnemu odboru naloži delovati pri vodstvu južne železnice na to, da se pri sestavi voznih redov ozira na opravičene interese in želje mariborskega mesta. Ta predlog je bil sprejet. — Pri naslovu „deželna kultura“ se je oglasil poslanec Vošnjak ter govoril o poljedelstvenih zbornicah, katere naj se osnujejo. — Ko je prišla na vrsto razprava o ljudskih šolah in njenih troških, oglasil se je konservativni poslanec Offenluger tako-le: Visoka zbornica! Kakor je visoki zbornici znano, niso se vdeležili poslanci katoliško-konservativne stranke, odkar obstoji ta stranka, glasovanja za ljudske šole iz načelnih vzrokov; ker ima ta stranka še svoje načelne vzroke; ker se katoliško-konservativna stranka popolnoma vjema s pojasnilom avstrijskih škofov v šolskih zadevah; ker se ni ugodilo v národno gospodarstvenih ozirih opravičenim željam kmetskega prebivalstva, da bi se uvedlo namreč šestletno obiskavanje šol, dobil sem, ker imam čast biti v odseku za naučne zadeve, od kluba mojih somišljenikov naročilo, podati pojasnilo, da te tudi sedaj ne vdeležimo obravnav v tej zadevi.

— Na to so konservativci zapustili dvorano. — Za štajarski deželni šolski zaklad se je določila zahteva z 1,313.800 gl. Kot imé „Prispevki za ljudske šole“ se določuje potreba z 910.546 gl.

V jedenindvajseti seji je odgovoril cesarski namestnik na interpelacijo poslanca dr. Ivana Dečka in tovarišev njegovih z ozirom na rabo slovenščine pri okrajnih glavarstvih: Na interpelacijo poslancev dr. Ivana Dečka in tovarišev, katero mi je izročil deželni glavar v seji dne 19. novembra t. l. v avtentični prestavi imam čast odgovoriti, da morajo politiška oblastva spodnjega Štajarskega vsled obstoječih predpisov reševati slovenske vloge v slovenskem jeziku, da se okrajna glavarstva na spodnjem Štajarskem sploh držé teh predpisov, da je cesarsko namestništvo v onih slučajih, kjer se niso izpolnjevali ti predpisi, ako je vedelo za to, vselej storilo svojo dolžnost in sploh ostro na to pazi, da se po teh predpisih in postavah ravna.

Cesarski namestnik odgovarja tudi na interpelacijo poslancev dr. Ivana Dečka in tovarišev njegovih zaradi dogodkov v Rožnem dolu ter je podrobno razpravljal, da se oblastvom ne more ničesar očitati, da so vsega krivi le izgrezniki. — Na to je sledilo med drugim poročilo železniškega odseka z ozirom na uvedenje postave za pospeševanje deželnih železnic na Štajarskem. — Glavni poročevalec Vogel predlaga: 1. Prošnja pl. Lappa in Klemensiewiczza, da se podaljša doba za zgrajenje postavnortirne lokalne železnice Celje-Šoštanj-Velenje se odkloni. 2. Ob enem se deželni zbor pooblašča, za slučaj, ko se ne bi vsled tega odklona financiranje železnične zgradbe izvedlo s c. kr. privilegiranim avstrijskim kreditnim zavodom, naj se sporazume s koncesionarji črte Celje-Velenje in v ugodnih razmerah začne graditi železnico Celje-Velenje eventualno Velenje-Spodnji Drauburg na temelji postave o lokalnih železnicah z dne 11. februarja 1890. l. Ko sta ta predlog podpirala še poslanca Kokoschinegg in Vošnjak, je bil sprejet. Odsek za železnice je nadalje predlagal: deželni odbor se pooblašča ter se mu nalaga, da stori potrebne korake za zgradbo lokalne železnice Poličane-Konjice kot ozkotirno železnično progo na temelji postave z dne 11. februarja 1890. l. ter dobi najvišje dovoljenje za zgradbo te železnice. Predlog je bil po priporočilu Vošnjakovem sprejet. — Potem je občinski odsek poročal o predlogu Jermána in tovarišev o premembi poslovnika za deželni zbor. — Predlogi občinskega odseka so bili sprejeti. — Poslanec Sutter je predlagal: Naj se poročilo deželnega odbora z ozirom na deželno sadje- in vinorejsko šolo v Mariboru vzame na znanje. — Poslanec Vošnjak je vprašal, zakaj poučuje na tem zavodu pomožni učitelj, ki ni veš obeh deželnih jezikov.

Politični pregled.

V Ljubljani, 22. novembra.

Notranje dežele.

V deželnem zboru češkem vrši se silno viharno obravnava o deželnem kulturnem svetu. Mladočehi namenoma ovirajo tok razpravi, da drugi predmeti češko-nemške sprave ne pridejo v tem zasedanju na vrsto. Mladočehski poslanci govorijo po cele ure proti predlogom češko-nemške sprave komisije.

Deželni zbor šlezjski dasi liberalno-nemšk po svoji večini, je vendar sklenil polajšavo gledé legalizovanja v zemljiško-knjižnih zadevah, ki znašajo do 100 gl. — Sprejet je bil tudi predlog, da se uvede deželna doklada na žgano opojno pijačo.

Koroški deželni zbor je naročil deželnemu odboru stopiti v dogovor s sosednimi deželnimi odbori, da bodo skupno postopali ter zakonito dosegli, da bodo obrtniki oproščeni vžitninskega davka na vino, mošt in meso, kolikor ga neizogibno potrebujejo za-se, za družino in posle.

Strossmayr rektorju zagrebškega vseučilišča. Novi rektor zagrebški Natkodilo je pri svojem nastopu govoril o vedno mladem oživljajočem krščanstvu. Ta govor se je posebno prikupil utemeljitelju vseučilišča Strossmayrju. Poslal je v ta namen rektorju posebno zahvalno pismo. V tem pismu pravi med drugim: Narod, ki čvrsto in nepremično drži krščanstvo, nepridobljiv je in neprevladljiv; toda ako se pa narod, akotudi največji, izneveri sv. evangeliju, propada in izumira v svoji poltnosti. Iz vsega srca torej želim, da se vseučilišče, posvečeno luči in življenju, nikdar ne pretvori v izvor tmine in smrti.

Vnanje države.

Palestina. „Pol. Corr.“ poroča: Propaganda pravoslavne cerkve v Palestini vzbuja nekaj časa sém posebno pozornost papeževe kurije. Iz svete dežele prihajajo Vatikanu poročila, da si pravoslavna cerkev vedno bolj prizadeva razširiti se v sv. deželi. Ta propaganda je pa posebno zaradi tega znamenita, ker jo ne gojí posamezni cerkveni dostojanstveniki, marveč ruska vlada sama. Dosedaj je ruska vlada gradila bolnišnice za ruske romarje v Palestini in tam pa tam osnovala kako šolo, zdaj pa namerava zgraditi sirotišnice in veliko število šol, v katerih se bode poučevalo v zmislu pravoslavne cerkve. V Nazaretu se je že osnovala taka sirotišnica in sicer za dečke. V vatikanskih krogih se poudarja, da bi katoliške države morale storiti potrebne korake proti omenjeni propagandi pravoslavne ruske cerkve; saj je katoliška propaganda v Palestini že tako ovirana z francosko-italijanskim nasprotovanjem na vzhodu.

Francija. O napadu na generala Seliverstova se poročajo iz Pariza dné 19. novembra „N. Fr. Pr.“ te-le podrobnosti: Včeraj so našli generala Seliverstova v „Hôtel de Bade“ smrtno ranjenega. Prej ta dan mu je rekel pri zajutreku njegov sluga, da mu boče neki tujec osebno izročiti pismo. „Ali je prinesel sam svoje pismo, ali je od koga drugega“, vprašal je general. Sluga se je povrnil in ker se mu je tujec sumljiv zdel, vzela mu je pismo ter ga nesel generalu. S tem pismom je šel general v svojo spalno sobo, da bi ga prebral. Potem je ukazal slugi, naj pokliče tujca noter. Ko se je to zgodilo, šel je sluga po svojih opravkih in ni slišal, kedaj je odšel tujec (Poderski). Ker se mu je naposled čudno zdelo, da ga njegov gospod tako dolgo ne pokliče k sebi, šel je sam od sebe pogledat v sobo. Tu je našel generala sedečega na naslanjači; glavo je imel nagneno proti pismom, katera je imel v roki, nogi od sebe stegnjeni in levo lice zalito s krvjo. General je težko sopal in je bil v nezavesti. Poka ni bilo slišati in sploh ni bilo znaka kakega pobja. Takoj so pozvali zdravnika, ki je konstatoval, da je general zadet v levo sence z revolverjem. Zdravnik je vprašal generala, kdo ga je napadel, a general je le grgraje odgovoril, in ni se moglo razumeti. Komisija je izrekla, da je general brčkone žrtva političkega maščevanja. Zločinec je bajé neki ruski ubežnik, prej imenovan Poderski, kateri je močno zapleten v nihilistovsko gibanje. Sicer pa bodo preiskave vse bolj natančno pokazale.

Nemčija. V pruski zbornici je govoril dr. Miquel o nekaterih postavnih načrtih za finančno preosnovo. Finančni položaj Prusije je ugoden. Naposled je rekel Miquel, da vlada ne gojí enostranske socijalne politike, ni agrarne, ni tej nasprotne politike; blagostanje vsega nemškega prebivalstva jej je glavni namen. — Nemško-vzhodnoafriška družba je sprejela z 2000 proti 45 glasovom z nemško državno vlado skleneno pogodbo z ozirom na izposojilo 10.556.000 mark. S štirimi milijoni te vsote bodo odškodovali sansibarskega sultana, ostalo pa porabili za gospodarstvene namene. Državna vlada prevzame upravo dotičnega vzhodnoafriškega obrežja, pobirala bode carino, zato pa plačevala družbi vsako leto 600.000 mark. Tudi je dobila družba pravico osnovati banko za izdajanje denarja.

Švica. Iz Berna se poroča „N. Fr. Pr.“ 20. novembra mej drugim tudi to-le: „V Švici, kjer se niso anarhistje, odkar so bili 1889 l. iztirani, nič več javno pokazali, pokazala se je zopet anarhistovska propaganda. Več francoskih anarhistov imelo je v Genfu javni shod, kar se v Švici dlje časa ni pripetilo. Na tem shodu se je hujskalo proti švicarski vladi, in neki govornik, po imenu Weil, je rekel, da je treba vso švicarsko policijo postreljati. Genfska policija je takoj pričela preiskavati ter naznanila to zadevo zveznemu pravdnistvu v Bernu. Brčkone bode morala zvezna vlada pognati te rogovileže preko mej, kakor 1889 l., ker drugače se jih ne bode mogla odkrižati.

Nizozemsko. Kakor poročajo listi, prisegla je nizozemska kraljica na slovesnem shodu generalnih držav kot nizozemska regentinja.

Amerika. V odločilnem boji med generalom Sanhecom in predsednikom Bogranom poročajo naslednje podrobnosti: Sanhec se je še trdovratno branil, ko se je bil Bogran vže polastil Tegulikalpe. Tedaj je Bogran zaukazal streljati s topovi v trdnjavo. Ko so tako zrušili trdnjavo, napali so Bogranovi vojaki Sanheca in njegove čete, ki so se v obupu branili, kakor divji. Vnel se je strašen boj, v katerem so razven Sanheca in nekaterih njegovih častnikov pali skoro vsi Sanhecovi vojaki. Sanheca, njegove častnike in še žive vojake so odvedli na trg, kjer so jih po vojaških pravilih v pričo obilo zbrane množice postrelili. Njih trupla so ležala celi dan na trgu v opomin, kaka usoda zadene Bogranove sovražnike.

Izvirni dopisi.

Z Dovja, dné 17. novembra. Pri nas je navadno skoraj vsako leto v jeseni povoden, a letos je ni. Prav je, da je ni bilo, ker Bog vedi, kako bi se bile nove vravnave Bistrice in Save obnesle; morebiti tako, kakor vlnsko jesen, ko so zavarovali polje ob desnem bregu Save z utrdbami, toda ko

je voda prihrumela, prekucnila se je vsa naprava v vodo in še nekoliko polja zraven. Marsikdo je že naprej z glavo majal, ko je gledal vravnave, toda kdo poslušal domače skušene može, ki poznajo vodno silo Save in Bistrice; inženjerji delajo — pa je! — Letos spomladi so sicer zopet popravili, kar je vlnska povoden skazila, pa Bog vedi, če bode držalo! — Pa še neka druga povoden hoče poplaviti naš kraj. Že dalj časa se trudi nek Nemeec, menda iz Prusije, da bi sezidal tovarno za cement v Mojstrani. Taka stvar se seveda ne uzponese, ako ni Nemcev zraven, zlasti takih iz „rajha“. No, to bi še ne bilo toliko, da bi nas tujci le pri miru pustili. Toda, kakor povsod, kjer se vgnjezdi nemška zaléga, tako bodo tudi tukaj skušali nemški ščinkovci postaviti kako pragermansko brezversko šolo; pa ne samo za svoje mladiče, gledali bodo, da dobijo tudi nekoliko mojstranskih za nemščino nadarjenih otročičev na svoje limanice. Tako bi se domačim otrokom lahko doma utepala zveličalna nemščina v bistré butičice in stariši jih ne bodo več pošiljali na nemško koroško, „na Nemce“ učít se „kuhel-tajča“.

Seveda se tak učenec razven šepaste nemščine mej nemškimi „pauri“ še marsikaj družega nauči, kar ni prida — toda nemški mora znati; to je dobro zanj, zlasti če ima opraviti v kakej „kanceliji“ z gosposko. Tu ti jo bode vsekal kak domač kmet — seveda ne vsak, ampak le kaka bistra glava — kar po nemški; tako lepo in prebrisano odpira usta, kakor bi ga v stegno s kleščami ščipal. Seveda takej nemščini sledi navadno le smeh po sobi. „Pa smejajte se, če se hočete!“ misli si prebrisana glava, „nemški pa le znam!“ — Kakor torej stvari pri nas stojé, je pač pričakovati, da seme nemškega „šulferajna“ ali „südmarke“ pri nas ne bo padlo na nerodovitna tla, posebno če pomislimo, da morebiti tudi domačinov kdo dobi kako službico pri bodočej tovarni, — če tudi bo morebiti komaj za suhe žganjce, — potem bode pač tak delavec prisiljen pošiljati svoj zarod k Nemcem v nemške stópe. Kaj tacega se imamo še tem bolj nadejati, ker nam je znana agitacija Prusačev pri jeseniškej kovačnici mej ondotnimi delavci za tako nebodi-trebašolo. Zakaj bi pri nas mej uradništvom bodoče tovarne ne bilo mogoče kaj tacega? —

Če bi ravno hoteli Prusači tudi postaviti tako šolo, gledajo naj pred vsem, kje dobijo pripravnega prostora zanjo. Če se ne motimo, ima nekdo v Mojstrani podrt mlin in ta mož je tudi prijatelj tujcev, zlasti Nemcev, kaj ko bi on prepustil bodočej tovarni svoje poslopje proti temu, da bi postal učitelj ali „šolmošter“ na nemškutarskem zavodu. Henej, to bi ne bilo napačno! Na tako službo bi se človek lahko oženil! Ker ta mož zna tudi kaj gladko nemški obračati svoj jezik, bo boljšega moža za tako napravo težko dobiti pri slovenskih otrocih.

Kadar se torej postavi novo nemško izobraževališče pri nas — seveda je kaj tacega mogoče le z vladno podporo, kakor se to godi v Beli Peči — tedaj bo pač koroška dežela za nekaj šol na slabšem, kajti naši otroci ne bodo več hodili v grmovje se nemški učít, ko bodo imeli doma tako lepo priléžnost. Čudno je pa že sedaj, da puščajo naše politične oblasti take otroke na tuje — jaz ne mislim samo našega kraja, marveč Gorenjsko sploh — predno so dopolnili 12. leto, ko jih še zmiraj véže dolžnost do šole. Še bolj pa se je čuditi, da so nemški Korošci tako malomarni, da takih otrók, ko pridejo na Koroško, ne silijo k šolski dolžnosti; po strogih koroških šolskih postavah morali bi tudi še otroci do štirinajstega leta obiskovati šolo, ki pridejo s Kranjskega. Tako strogo se držé tedaj Korošci šolskih postav!

S kako nemško učilnico bi se tudi še pri našem županstvu lahko nemščina ohranila za uradni jezik, tako, da bi se še naprej lahko dobivali iz c. kr. uradov iz Radovljice ali s Kranjske Gore odloki in pisanja nemški pisana za učenega kmeta, ki dostikrat ne vé s takimi rečmi kaj početi; največkrat obleta vso vas in še kako sosednjo, predno poizvé kaj gospodje „doli“ ali „gori“ zahtevajo. — Take nemške učilnice bi pa tudi naši kranjski nemškutarji kaj radi vrinili gorenjskim občinam; zlasti bi osrečili potem dovško občino, ker bi lahko ta še zmiraj sklenila kako kupno pogodbo po nemški, seveda bi jo lahko tudi g. Mallner narekoval; nemški je pač veliko bolje prodajati, kakor slovenski, če prav ne veš, kaj prodaj in se primeš slednjic celó za — lasé.

Dovžani, ne bodite torej neumni in ne poslušajte tacih blebetečev, ki pravijo, da se na Kranj-

skem govori samo po „kranjsko in nemško“ in da „slovenskega ni nič“. Taki ljudje so ali nekoliko „butasti“ ali pa delajo za svoj žep. Vrzite stran nemškutarsko kožo! Ne dajte, da bi se zaradi enega samega za celo občino po nemški uradovalo in pisalo. Postava govori za vas. Vi smete slovenska pisanja zahtevati od gospóske. Kdor vam torej prinese kaj nemško pisanega, zavrnite ga, naj nese nemško pisanje tje, kjer je je dobil, in naj prinese slovensko. Uradnik je za kmeta tukaj, ne pa kmet za uradnika! Tako je!

Z Dobrne, 19. novembra. God cesarice Elizabete smo danes slavili s slovesno sv. mašo, pri kateri je bilo navzoče obilno število meščanov, med njimi seveda tudi učitelji s šolsko mladežjo.

Rojstveni dan in godovno svetlega cesarja pak imenino visoke tovarišice njegove so za šolo prazniki, tako, da izostalega podučevanja ni treba ob šolskoprostih dnevih nadomeščevati. Neki okrajno-šolski nadzornik je pa učiteljem v rečenem obziru ne dovolj jasno izraženo postavno določilo razlagal v tem smislu, kakor velja sicer gledé cerkvenih svetkov, ako se slavijo med tjeđnom, recimo, v torek; v takem slučaju se mora podučevanje vršiti v četrtek, ki je inače praviloma šolskoprosti dan.

V pogledu na „cesarski dan“ — ta izraz, kakor je nedavno „Vrhbosna“ povedala, rabijo Bosenski „Novoavstrijci“, — v oziru na omenjeni „dan“ se je neki krajnošolski svet poslužil postavno mu dovoljene pravice, vsled katere je sklenil, da bode četrtek po „cesarskem dnevu“ ostal šolskoprosti dan. Isto zastopništvo se je ob enem potom primerne vloge obrnilo do kompetentne šolske oblasti, naj bi ona izrekla, da li je razlaganje od strani nadzornika pravilno. Na to je deželnošolski svet odgovoril, da „cesarskih dnevov“ ni treba nadomeščati s četrtki.

Če pogledaš v rodopis hiše cesarjeve, našel bodeš tam šest visokih oseb, ki godujejo danes, katerim je sv. Elizabeta zavetnica.

Tudi med Slovenci svetnico častijo ne malo. Med farnimi cerkvami, sv. Elizabeti posvečenimi, je na Malem Štajarju samo ona v Slovenjigradcu, nekoliko več je kapelic in oltarjev, a precej veliko je število slovenskih žensk, ki so pri svetem krstu dobile ime po današnji svetnici. Toda malokatera Slovenka zna, da je sv. Elizabeta bila tudi — Slovenka, ker je njena mati Gertruda bila koroška Slovenka, a oče Andrej bil je ogrski Slovan ali „Sloven“, kakor „Slovaki“ sebe radi imenujejo.

Zanimivo črtico o sv. Elizabeti kot Slovanki znani profesor Sasinek priobčuje v najnovejšej številki slovaško-slovenskega lista „Katolícké Noviny“. On opozarja, da Madjari svetnico smatrajo navadno za Madjarko, ker je pohajala iz rodovine Bele (Adalberta) III., kralja ogrskega, a kralje ogrske, pohajajoče iz roda Arpadovega pokladajo za rod madjarski. Ali Arpad ni bil Madjar, ampak Slovan, kakor je to gospod profesor dokazal v posebnih knjižicah, tiskanih l. 1884 v Turčinskem sv. Martinu, naslov je jednej; „Arpád a Uhorsko“, drugej: „Sv. Method a Uhorsko“. Arpadovcem je okoli leta 855 ob Črnem-morju slovenski pridigal sv. Ciril, s Arpadom se je l. 884 pogovarjal sv. Metodij in temu se je Arpad priporočal v molitev, Arpadovo ljudstvo bilo je z Moravani istega plemena, namreč slovenskega. Isti učenjak v tretjej knjigi svoje („Život ss. Cyrilla a Methoda“, tiskanej l. 1885 v Trnavi, na str. 39) piše: „Je pravda, že da nám v školách a mimo šole blúznili a blúznia (blódi) o Arpadovi, že bol pohan; vsak ale (vendar pa) pravdepodobné je, že náležal k tej strane l'udu svojeho, ktora bola kresfanskou. Aspoň (vsaj) tie slova, ktorimi sa Arpád odporúča do modlitby sv. Methoda, nezapáchajú pohanstvom.“ Sicer pa poznejše prigodbe slovsanske cerkve ob bregovih reke Tise verjetno činijo mnenje, da so Arpadovi Bolgari-Ogri in njihovi pajdaši Kozarji z Veliko-Bolgarskega prinesli s seboj ne le mohamedanstvo, ampak tudi krščanstvo s slovensko bogoslužbo. Toliko bodi s kratkimi besedami povedano, da Arpad ni bil Madjar po narodnosti, on je bil Slovan in voditelj slovenskemu, po veroizpovedanju mohamedanskemu in krščanskemu ljudstvu. Polovec ali Kumanov — to je bilo národnostno ime današnjim Madjarom, kar je „Slovenec“ že o svojem času razložil po spisih Sasinkovih, — torej Polovec še ob času ss. Cirila in Metodija, oziroma Arpada ni bilo na Ogrskem. No, po tem ovinku vrnimo se k sv. Elizabeti.

Bela III., kralj ogrski, imel je dva sina, Emerika in Andreja, pa hčer Konstancijo, poznejšo mater češkemu kralju Vaelavu Otokaroviču. O tej

nemški zgodovinarji ne tajijo, da je bila Slovanka, „eine Wendin“, (primeri: Sachsenspiegel, „Mittelungen des Institutes f. oesterreichische Geschichtsforschung“ III. 395). Kar velja o sestri, to bo izvestno veljalo i o njenih bratih, Emeriku in pa Andreju; torej tudi ta dva sta bila Slovana.

Ako je Andrej bil Slovan, takova morala je brez dvombe biti i njegova hči, sv. Elizabeta, torej Slovanka, kakor je bil njej oče Andrej Slovan in Slovanka njena teta. O tem spričujejo tudi druge okoliščine.

Sveta Elizabeta narodila se je v Blatnici — Madjari pravijo „Šarošpatak“ ali „Šarpatak“, blatni potok, — v „stolici“ ali županiji Zemplin, torej v „krajih slovenskom“ l. 1207.

Mati sv. Elizabete bila je Gertruda, hči vojvode Korotanskega, torej zopet Slovanka.

Mlajša hči Andreja II, Marija, t. j. sestra svete Elizabete, omožila se je s Asienom, kraljem Bolgarskim. Torej svak sv. Elizabete bil je Slovan.

Emerik, kralj Ogrski, stric sv. Elizabete, bil je prijatelj slovanskih (cirilskih in glagolskih) samostanov, a neprijaznivec latinskih, tako, da je i jedini one dōbe samostan latinski v Šumiji (Sumigium, danes Somogy) izročil Benediktincem glagolskim. Po Dobnerju (Monumenta II. 347) objavljajo „Kat. Noviny“ latinski tekst, kateri pravi, da je papež Inocencij leta 1204 pokaral Emerika zavoljo omenjenega početja. Tako ravnanje dovolj glasno svedoči o slovanstvu kraljevem.

Brat sv. Elizabete, Koloman, postal je kralj Rusom v Haliču (1214—1218), vendar pod tem pogojem, da bi tamošnji Rusi pridržali v bogoslužji obred cirilski, kar je tudi papež Inocencij III odobril. (Dr. J. Pelesz: „Geschichte der Unnion“ I. 272.)

Mož sv. Elizabete bil je Ludovik, zemeljski grof Turingije, s katerim je v zakon stopila l. 1221. Resnica je sicer, da so Nemci vsled posebne „ljubezni“ do Slovanov „razpečali“ slovenske Srbe tamošnje, ali ob času sv. Elizabete še se Slovani niso popolnoma potopili v nemškem morju. „Parlamentär“ 1888, št. 5; „Pogľad na dzeje Slowian“, Gniezno, 1881, str. 34; Šembera, „Západni Slované“, Dunaj, 1868, str. 8.) In če so Slovani v Turingiji bili že tedaj iztrebljeni, na tem pri našem vprašanju ne zaleži, ker slovanski rod sv. Elizabete ne zavisi od tega, kam se je omožila, ampak od tega, v kateri krajini ali domovini in iz kakšne rodovine da je pohajala.

Že iz načrtanih podatkov je jasno, da je „ogrska“ zgodovina naslikana z barvo madjarsko; ali kadar jo nožem kritike nekoliko ostruzemo, najdemo pravo slovansko podobo Ogrskega. Tudi slavna hči ogrskega — ne: „madjarskega“ — kralja Andreja II. je pokolenja slovanskega; Slovanka je bila sveta Elizabeta, zavetnica danes godujočih oseb, ki so povodom krščenja dobile ime Elizabeta.

Iz Hrvatske, meseca novembra. Najvažneje je pri nas vprašanje o rešenju zemljišnega zaklada. Naš sabor je izvolil za to že svojo regnikolarno deputacijo, kakor sem vam javil. Od te deputacije je zdaj odvisno, bo li Hrvatska obranila svoje pravo na ta zaklad ali ne. Postava je o tej zadevi čisto jasna, kajti po njej pripada ves zaklad samo Hrvatski, ali Magjari so napeli vse sile, da se tudi pri tem poslu okoristijo. Že pišejo vladini časopisi, da postava ni čisto jasna in da je treba tudi v tem pogledu prijateljski z Magjari ravnati. To pa pomeni Magjarom popustiti ter jim dati, kar zahtevajo. Seveda so pri nas vsi osvedočeni, celó oni vladini možje, ki so izbrani v to deputacijo, da je zemljiščno-odvezni zaklad hrvatski, in da si po pravici ne morejo Magjari od njega prilastiti niti novčiča, ali pri vsem tem niso toliko odvažni, da bi enkrat rekli: dosti je teh neopravičenih zahtev, Hrvatska je že dovolj izgubila, zdaj se ne more nič več popustiti. In nič drugega ni treba nego malo odvažnosti in mnogo bi se dalo še rešiti. Naš zemljiščno-odvezni zaklad iznaša celih pet milijonov goldinarjev, kajti že od leta 1883 je aktiven. Koliko bi se dalo s tem denarjem koristnega izvesti v našej že tako po davkih izmolženej kraljevini, ali kar pride naš sosed ter zahteva od te svote cele tri milijone za-se. Ni to že vnebovpijoča krivica, ki bi se godila našemu izmučenemu narodu, ako bodo naši regnikolareci popustili? Magjari si prisvajajo neko pravico na ta zaklad zato, ker se je na ogerskem in ne v našem saboru od l. 1870 opredeljevalo, koliko se ima tej zakladi doplačevati vsako leto, dokler je bila ona še pasivna. Plačevalo se je pa le s hrvatskim denarjem in ne z ogerskim. Ko je bila zaklada aktivna, so si

pa Magjari tudi presežek pridržali, in Hrvati so na to molčali, kar se jim zdaj hudo osvečuje. Že pri predlanskej regnikolarni deputaciji so Magjari poskušali, ne bi li jo predobili zato, da se postava o tej zakladi spremeni, ali niso uspeli, kajti naša deputacija je bila tako poštena, da ni hotela o tem nič slišati. Zatorej so Magjari malo počakali in gledali, da pridejo v to deputacijo taki ljudje, ki bodo konečno tudi proti svojemu osvedočenju vendar le popustili. In niso se prevarili. Kar je bilo še lani nemogoče, to se dá zdaj izvesti, in najbolji dokaz za to je ravno naše vladino časopisje, ki je zapustilo poprejšnje svoje stališče, ter zdaj piše že v prilog Magjarom. To je v resnici žalosten pojav med našimi zastopniki, da se dadó pridobiti za vsako postavo od strani Magjarov. Ni bil zastoj naš ban pred nekimi dnevi v Budimpešti; razpravljalo se je o tej važnej zadevi ter se pot pripravil, po katerem bode Magjarom lahko doseči njih namene. Gotovo žalostna bodočnost za naš narod! Ni dovolj, da nam Magjari ne plačajo od dohodkov, ki jih pobirajo na Hrvatskem od spirita v iznosu 1½ milijona goldinarjev, od petroleja 3 mil. gld., od pošt in brzjava 1 mil. gold., in od železnic, ki so zidane večidel od dohodkov krajiških šum, tedaj s hrvatskimi milijoni, nočejo objaviti dohodkov iz istih razlogov. Koliko nam utrjujejo tedaj že pri teh dohodkih vsako leto naši bratje in zdaj hočejo kar naenkrat pobrati tri milijone goldinarjev vkljub čisto jasnemu zakonu! Kaj ni to največa krivica, katero si moremo misliti? Ali še žalostneje pa je, če pomislimo, da vse te krivice trpé naši poslanci, da, oni jih celó odobrujejo s svojim popuščanjem. Čas je zares že, da se enkrat spametujejo ter našo kraljevino rešijo še večih nesreč, kajti že se prikazujejo zopet novi pogubonosni oblaki na političnem obzorju naše domovine, ki pretijo naši celovkupnosti. Magjari zahtevajo namreč, da se vredi meja varaždinske županije nasproti Ogerske, kar pomeni toliko, da si hočejo prisvojiti zopet en kos naše domovine, kakor so si prilastili pred nekaj leti celo Medjumurje. Zadnji čas je, da se naša regnikolarna deputacija osvasti ter zaveznikom našim z odločno besedo odgovori: do tukaj in ne dalje.

Dnevne novice.

(Deželni zbor) je danes ob 3. uri popoldne sklenil sejo. Izmej važnejših reči, ki so bile rešene, omenjamo podporo kmetijski družbi v znesku 6000 gld., uršulinski višji gospodinjski šoli 500 gld., od drugega leta naprej 1000 gld., cesto iz Loškega potoka v Ribnico, kateri sta oporekala Vošnjak in Kavčič, resolucije gledé kranjske gimnazije itd. Poročilo o zgradbi nove bolnišnice v Ljubljani in višji dekliški šoli je bilo odstavljeno, ker je gosp. Gorup umaknil svojo ponudbo.

(Odlikovanje.) Blagorodni g. Ivan M a b k o t, c. kr. okrajni glavar za ljubljansko okolico, odlikovan je od Nj. Veličanstva z naslovom in značajem c. kr. vladnega svetnika. To odlikovanje vzbudilo bo veliko radost po vseh krajih njegovega delovanja, v zlasti pa v ljubljanski okolici, kjer si je s svojimi zaslugami zagotovil vekotrjen spomin. Čestitamo!

(Gosp. J. Gorup) je v večrajšnji seji finančnega odseka odmaknil svojo ponudbo za nakup deželne bolnišnice. Pri obravnavi so namreč poslanci nasprotne strani obžalovali, da se je spojilo vprašanje zgradbe nove bolnišnice, za katero so vsi poslanci, z višjo dekliško šolo, proti kateri so opravičeni pomisleki. Z letno podporo 4000 gld. bi bil za vselej vezan kapital 100.000 gld., katerega v ta namen potrositi dežela ni dovolj bogata. Tudi nikjer drugod dežele ne podpirajo takih šol. Gosp. Gorup bi bil storil veliko večjo uslugo mestu in deželi, ko bi poslopja prepustil v kak drugi namen, n. pr. za obrtniško šolo. Tudi ustanove niso na pravem mestu, ker povsod v take višje dekliške zavode zahajajo dekleta premožnih rodbin, ne pa take, ki se odgojujejo s pomočjo ustanov. Gosp. Gorup s svojo ponudbo pritiska na deželo, da bi si morala naložiti neprimerna bremena. Vsled te kritike je gospod Gorup, ki je bil navzoč pri seji, izrekel, da on noče delati nobenega pritiska in da odmakne svojo ponudbo ter je odšel. Finančni odsek je potem pretrgal sejo, da bode poročevalec mogel staviti nove predloge zastran zgradbe bolnišnice.

(Slovensko gledišče.) V nedeljo dné 23. t. m. bodo v ljubljanski čitalnici predstavljali igro: **Marija Magdalena.** Založna iz meščanskega živ-

ljenja v treh dejanjih. Spisal F. Hebbel. Poslovenil J. K. — Pričetek ob 7. uri.

(Bralno društvo v Mengišu) napravi jutri zvečer društveni zabavni večer v proslavo godu presvetle cesarice.

(Iz Vremske doline) se nam poroča: Danes dné 20. novembra okolo 9. ure dopoldne nastal je ogenj v Gor. Vremah ter vpepelil Josipu Dujec-u in Josipu Cerkvenik-u gospodarska poslopja. Škoda pri slednjemu je toliko večja, ker so mu pogoreli tudi letošnji pridelki. Zavarovana sta oba; le Cerkvenik ni še za tekoče leto plačal zavarovalnine, katero bi moral že 22. oktobra t. l., ker je čakal opomina od zastopa, kakor druga leta. Ker pa je zavarovan pri „Adriatica Rionione“ že več let, mu baje ta ne bo odrekla vse premije — Vrhim dekletam in ženam, krepkim mladeničem in možem vremske fare, kakor tudim barškim vsa čast, da strašni element ni ugonobil cele vasi. Zato izrečena bodi jim tem potom prisrčna hvala. — Ogenj nastal je po otrocih, ki so se igrali z žveplenicami pred skednjem. Stariši, imejte do svojih malih veči pozor in skrb in sigurno se ne bodo tako pogosto ponavljale jednake nesreče, kakor se baš letos. — Do usmiljenih src stavi se pa prošnja, da vsak po svoji moči pripomore nesrečnim pogorelcema ter jima s tem olajša veliko škodo. Darove sprejema č. g. župnik Škerjanec v Vremah.

(Duhovniške premembe v ljubljanski škofiji.) Čast. gosp. Jernej Zupaneč, kapelan pri sv. Križu pri Litiji, gre za farnega oskrbnika v Polšnik; na njegovo mesto pride čast. g. Alojzij Kreiner, kapelan na Kolovratu.

(Ustanovo za operatérja), katero je dovolil deželni zbor, podelil je deželni odbor g. dr. P. Defrancešiju, asistentu na porodnišničnem oddelku, ki pojde v Gradec, da vstopi kot operacijski vajenec na kirurški kliniki g. prof. Wöflerja.

(Zdravljenje jetike po dr. Kochovem navodu.) Dunajski prof. dr. Hochsinger, koji se je povrnil iz Berolina, pripoveduje, da se zdravljenje po Kochovem navodu izvršuje brez vsega zdravniškega nadzora in brez strogega vednostnega opazovanja itd. Dr. Löwy je najel za bolnike ves hôtel, dva druga sedem do osem hiš, trije zdravniki spuščajo na dan 200—250 osebam lek pod kožo. Tem zdravnikom se gre samo za zaslužek, a ne za zdravstvene vspehe. Doslej ni znan nijeden slučaj popolnega ozdravljenja jetike. Prof. Schmitzer, vračajoč se iz Berolina, pravi, da je pljučna tuberkuloza po Kochovem navodu povsem v prvem početku boleznin in da je treba največje opreznosti pri zdravljenju, ker se mogó s Kochovim lekom pljuča celó pohabiti; sicer pa dr. Kochov lek v istini navdaja zdravnike, kojih je do danes dospelo v Berlin blizu 2000, z največjo nadejo in čudesom. V drugem oziru se pa bojé posledic, koje morejo nastati iz pretiranega opisovanja o učinku Kochovega leka. Kako da se ta lek pripravlja, povedal je dr. Koch doslej samo svojemu zetu, štabnemu zdravniku dr. Pfuhlu, in svojemu intimnemu prijatelju dr. Libbertzu. Dr. Koch se še prikaže ne, in je ves dan v svojem laboratoriji. Pred desetimi leti je bil še okrožni zdravnik z letno plačo — 300 tolarjev. Nek laški zdravnik je ponudil za stekleničico tega leka 5000 mark, a ni ga dobil, ker je pošel. Prihodnje dni priredil bode večjo količino tega leka. Razposlal ga bode potem najprej: vseučilišnim klinikam in velikim bolnišnicam v Berlinu, vseučiliščem na Nemškem, dalje velikim bolnišnicam v nemški državi, večjim klinikam na Dunaji, v Parizu in Londonu, ter vsem odličnim zdravnikom na Nemškem in naposled — zasebnim zdravnikom.

(Narodna čitalnica v Škofji Loki) priredi veselico v nedeljo dné 23. novembra 1890. Vspored: 1. B. Ipavec: „Mi vstajamo“, poje moški zbor. 2. Cegnar: „Hercegovska“, moški zbor s četerospevom. 3. A. Nedvöd: „Pozdrav“, moški zbor z bariton-solo. 4. * * *: „Popotnica“, poje moški zbor. 5. „Strah v kuhinji.“ Šaljiva igra s petjem v jednem dejanju. 6. Prosta zabava. Vstopnina: za ude 20 kr., z rodbino 40 kr., za neude 30 kr., z rodbino 70 kr. Blagajnica se odpre ob 7. uri. Začetek točno ob 7½. 8. uri zvečer. K tej veselici najljubšeje vabi

o d b o r.

Telegrami.

Linc, 21. novembra. Deželni zbor je sprejel z 32 proti 14 glasovom resolucija, da se uvede verska šola.

Dunaj, 21. novembra. Deželni odsek za Véliki Dunaj je rešil v včerajšnji seji postavbo z ozirom na združenje predkrajev v drugem in tretjem branji. Cesarski namestnik je opomnil, da je vlada v interesu dunajskega finančnega olajšanja pripravljena, občinski prispevek za policijske troške od 1892 naprej zmanjšati za 500.000 gld., s čemur se bo na leto 250.000 gld. prištedilo. Župan zahvali cesarskega namestnika. — Nemška vlada je sprejela predlog avstrijsko-ogrske države, vsled katerega naj bi se pričela pogajanja za trgovinsko pogodbo na Dunaji 2. dne decembra.

Dunaj, 22. novembra. Na južni železnici so skočili s tira štirje vagoni osebnega vlaka mej Dunajskim Novim Mestom in Dunajem blizu Achaua. Jednemu sprevodniku je zdrobljena desna roka; izmed popotnikov ni nihče poškodovan. Vzrok nesreče je neznan.

Praga, 22. novembra. V deželnem zboru se je predlog manjšine, naj se preide na dnevni red o predlogu deželnega kulturnega sveta, odklonil s 158 proti 53 glasovom.

Praga, 22. novembra. V deželnem zboru je poročevalec večine princ Lobkowitz razpravljal, da so on in somišljeniki njegovi popolnoma na stališči sprave ter vidijo v predlogih resni namen za zmanjšanje nasprotja med obema narodnostima. Govornik zavrača očitaje, da drži češko plemstvo z nemškim, četudi so Nemci sovražno ž njim

ravnali; plemstvo je bilo žaljeno tudi od druge stranke. Plemstvo hoče delovati le v blagor vseh in ni nikoli pospeševalo razpore.

Pečuh (Fünfkirchen), 21. novembra. Hripa, katera se tukaj zmirom bolj širi, provzročuje tu pa tam vročinsko bolezen. V šoli je le polovica šolarjev. Bolezen razgraja še bolj, kakor vzpomladi.

Pariz, 21. novembra. Kakor se čuje, sklenila je francoska vlada, iztirati preko francoskih mej več ruskih begunov, mej njimi tudi Mendelssohna.

Madrid, 21. novembra. V bilardni dvorani sredi mesta ležeče kavarne se je razpočila petarda; mnogo oken je strtih.

Umrli so:

20. novembra. Leopold Mave, delavčev sin, 5 dni, Reiseljeva cesta 1, božjast.

21. novembra. Marija Šuber, šivilja, 20 let, Reber 11, jetika. — Franc Kovač, raznikov sin, 14. mesecev, sv. Petra cesta 19, bronchitis capill.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
		zrakomera v mm	toplomera po Celziju			
21	7. u. zjut.	739.9	0.4	sl. svzh.	oblačno	0.00
	2. u. pop.	739.1	5.8	"	"	
	9. u. zveč.	738.8	0.2	"	jasno	

Srednja temperatura 2.1°, za 0.9° nad normalom

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

22. novembra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	88	gld.	15	kr.
Srebrna " 5% " 100 " 16%	88	"	25	"
5% avstr. zlata renta, davka prosta	107	"	60	"
Papirna renta, davka prosta	101	"	—	"
Akoije avstr.-ogrske banke	978	"	—	"
Kreditne akoije	296	"	25	"
London	115	"	30	"
Srebro	—	"	—	"
Francoski napoleonid.	9	"	10 1/2	"
Cesarski cekini	5	"	47	"
Nemške marke	56	"	42 1/2	"

Poziv slovenskim pisateljem!

Odbor „Matiice Slovenske“ se obrača do vseh rodoljubnih pisateljev slovenskih z iskreno prošnjo, da bi čim preje tem bolje poslali kaj primernih donoskov za prihodnji „Letopis“.

Kakor letos se bodo sprejemali tudi v prihodnjem letu samo **izvirni znanstveni in znanstveno-poučni** spisi iz raznovrstnih strok človeškega znanja; vendar je želeli, da bi čest. gospodje pisatelji svojim razpravam izbrali take predmete, ki ugajajo potrebam naroda slovenskega ter zaradi svoje splošne zanimljivosti prijajo večini „Matičinih“ družtvenikov.

Rokopisi naj se pošiljajo najpozneje do konca marca 1891. l. predsedništvu „Matiice Slovenske“ v Ljubljani.

Po pravilih določena nagrada v „Letopis“ vsprejetim spisom se bode izplačevala, kadar bode knjiga dotiskana.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1890.

V imenu „Matiice Slovenske“:

Prvomestnik:
Josip Marn.

Odbornik:
Anton Bartel.

Premija na svetovni razstavi v Londonu 1862, Parizu 1867, Dunaji 1873, Parizu 1878.

Klavirji na obroke za na deželo

salonski krilasti klavir, pianine (52-44)

iz tovarne svetovno znane tvrdke (Gottfried Cramer) — Wilh. Mayer na Dunaji za 380 gld., 400 gld., 450 gld., 500 gld., 550 gld., 600 gld., 650 gld., pianine za 350 gld. do 600 gld.

Klavirji družih tvrdk za 280 do 350 gld.

Izposojilo klavirjev za na deželo pod najugodnejšimi pogoji.

Prodajalnica in posojilnica klavirjev A. Thierfelder, Dunaj, VII., Burggasse 71.

FERD. BILINA & KASCH

Židovske ulice šte. 1 LJUBLJANA Židovske ulice šte. 1

priporočata svojo bogato zalogo vseh vrst rokavic od usnja (lasten izdelek), kakor tudi kaj trdne volnate zimske rokavice za gospode in gospé.

Velika izbira (10—7)

zimskih čevljev (Filzschuhe)

nizkih in visokih, dalje nepremočnih gumi-čevljev (Gummiüberschuhe) za otroke, gospode in gospé. — Izdelujeta in imata v zalogi

kirurškične obreze in kilne pasove

jamčeno najnatančnejše in trpežne, istotako razne kirurškične priprave.

Velika izbira

potnih kovčegov in torbie,

kraavat, hlačnikov, krtač, glavnikov, mila in parfumov. Zaloga pristnega ameriškega gumi-perila

v vseh modnih oblikah; najnovejše v chiffon-, zavratnikih in manšetah.

Telovniki, nogovice, tudi normalno perilo po profesor Jägrovem sistemu.

Vse po najnižjih cenah.

„Unio catholica“

vzajemni zavod za zavarovanje škod — na Dunaji l. Bäckerstr. 14, koncesijonovan vsled minist. naredbe z dne 28. svečana 1889, št. 2933.

Zavod zavaruje:

Premakljivo in nepremakljivo premoženje proti škodi po požaru, strelji in eksploziji, — za taka zavarovanja jamčijo prvi vzajemni zavarovalni zavodi, kateri so člani razdelilnega društva vzajemnih zavarovalnic. Vsled zveze z vzajemnimi zavarovalnimi zavodi zamore »Unio« zavarovanja največje vrednosti sklepati in daje na podlagi te zveze svojim zavarovancem največje porošstvo. Vsakoletni dobiček razdelil se bode med zavarovance.

Zvonove proti prelomu ali razpoku. V to stroko zavarovanja spadajo one škode, katere niso nasledki požara, temveč ki nastanejo vsled družih katerih koli slučajev. S tem zavarovanjem spoji se tudi lahko zavarovanje proti požaru.

Zavod posreduje tudi pri prvih vzajemnih zavarovalnicah zavarovanje na življenje in proti nezgodam.

K obilnej vdeležbi v vseh zavarovalnih strokah vabi podpisani generalni zastop, na katerega naj se blagovoli v vseh zavarovalnih zadevah obračati.

Zastopništva po deželi oddajamo zaupnim osebam, a priporočane morajo biti po dotičnem gospodu župniku, zato prosimo velečastito duhovščino, da se nam iz vsake župnije ena poštna oseba zastopnikom predlaga in tako prihrani v korist stvari sami — nepotrebni organizacijski stroški.

Ljubljana, meseca maja 1890. (2)

Generalni zastop „Unio catholica“ za Kranjsko, Spod. Štajersko in Primorsko v Ljubljani.

Gradec: Lekarna Vendelina pl. Trnkóczy-ja, deželna lekarna, Sackstrasse.

Dunaj: Lekarna Viktorja pl. Trnkóczy-ja, „pri sv. Frančišku“, (ob jednom kemična tovarna), V., Hundsturmstrasse 113. (8)

Dunaj: Lekarna Julija pl. Trnkóczy-ja, „pri zlatem levu“, VIII., Josefstädterstrasse 30.

Dunaj: Lekarna dr. Otona pl. Trnkóczy-ja, „pri Radetzkiju“, III., Radetzkyplatz 17.

Zunanja naročila se s prvo pošto izvršujejo.

Nepresegljivo za zobe

je

I. salicilna ustna voda

aromatična, upliva okrepčevalajoče, zabranjuje gnjilobo zob ter odstranjuje iz ust neprijetni duh. Jedna velika steklenica 50 kr.

II. salicilni zobni prašek

splošno priljubljen, upliva jako okrepčevalajoče ter ohranjuje zobe svetlo-bele, à 30 kr.

Navedeni sredstvi, o katerih je došlo mnogo zahvalnih pisem, ima vedno sveži v zalogi ter vsak dan po pošti pošilja

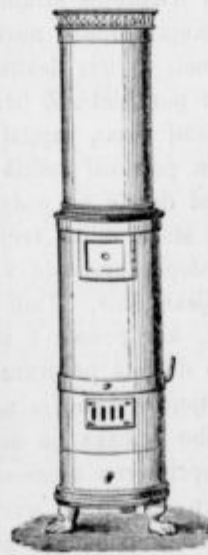
lekarna

Ubald pl. Trnkóczy

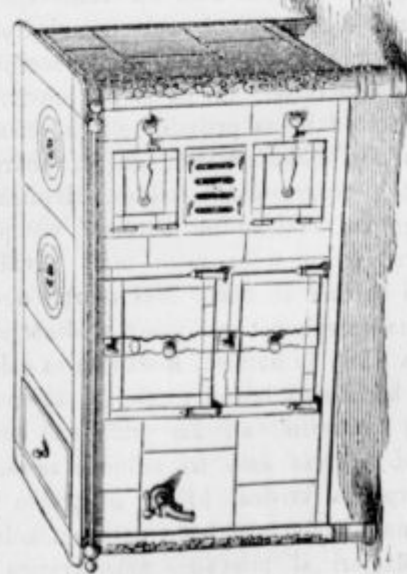
diplomovani posestnik lekarne in kemik, poleg mestne hiše v Ljubljani.

Trgovina z železnino ALBIN-a C. AHČIN-a,

v LJUBLJANI, Gledališke ulice šte. 8,

ima vedno bogato zalogo peči, samostalnih štedilnih ognjišč in posameznih delov za nje, kakor: vratice, vratice ognjišč za silo, ognjiščnih oklepov, roštov za prajenje, plat. cevi za dimnike itd.

Staro železo, mesing, baker, kositar, cink, svinec kupuje se vedno po najvišjih cenah. (12-5)

Zobozdravnik Schweiger

stanuje

hótel „Stadt Wien“ (pri Maliču)
štev. 23 in 24. II. nadstropje.

Ordinira vsaki dan od 9. do 12. ure
dopoldne, od 2. do 5. ure popoldne.
Ob nedeljah in praznikih od 9.
do 1/2. ure.

Najnovejše iznajdbe in sredstva v zobozdravništvu. Najboljše plombe, po barvi zobem prikladne. (9)

☛ Za vsa dela se jamči. ☛

V najem se oddá ob novem letu
na lepi priliki ležeča

hiša štev. 8 v Kandiji pri Novem Mestu,

v kateri je stara, občeznana in obiskovana gostilna. Hiša obseza 3 sobe, kuhinjo, jedilno shrambo, dvoje kleti, šupo in hlev za 8 konj, vse v dobrem stanu. Tudi spada zraven zemljišče in pristava z dvema hlevoma. V najem se oddá za tri leta. — Več izve se ravno tam. (2—2)

V dneih,

ko praznujemo praznik naše thürinške zaščitnice sv. Elizabete, obračam se še jedenkrat s prošnjo za našo cerkev do vseh katolikov. Z božjo pomočjo smo zgradili velik del cerkve. A zdaj so naše moči opešale. Katoliki! Le z Vašo pomočjo bomo lahko cerkev dozidali; pomagajte nam jo zgraditi. Pomagajte nam sozidati hišo Gospodovo, da Vam on pripravi lepo bivališče gori v nebesih. Posebno Vě bralke, katere imate ime po sv. Elizabeti, darujte nam dar v čast velike zaščitnice. Vsako, tudi najmanjše darilo v pisemskih znamkah nam je ljubo.

V Weimarji na Thürinškem.

K. Jüngst, župnik.

Opravništvo rado vsprejema milodare v ta namen darovane. (6—5)

MATIJA HORVAT,

čevljarški mojster

V Ljubljani, sv. Petra cesta št. 32

priporoča se v obila naročanja raznovrstnega

obuvala

za gospode, gospé in otroke,

katera izvršuje cenó, pošteno, iz zanesljivo trpežnega blaga in po zahtevi od najfinejše do najprostejše oblike. (11—10)

Staro orodje popravlja in prenavlja, posrebuje in

Ivan

pasar
in
izdelovatelj
cerkvenega
orodja

Kregar,

LJUBLJANA,
Poljanska
cesta 3,

(zraven gostilne
»pri zvezdi«.)

opozarja in toplo priporoča preč. duhovščini in sl. cerkvenim predstojništvom svojo novourejeno

pasarsko delalnico,

v kateri izdeluje v najraznovrstnejših oblikah in slogih cerkveno orodje, kot: (6)

monštrance, ciborije, kelihe, tabernakeljne, svečnike, lésence itd.

iz najtrše in najzanesljivejše kovine, lično in cenó po poslanih uzorcih ali lastnem načrtu.

Ilustrovani ceniki pošljejo se gratis in franko. Blago pošlje dobro spravljeno poštnine prosto. (11—10)

J. BENDIK-a,

tovarnarja v Št. Valentinu na Spodnjem Avstrijskem,

hranilna mast

za usnje

je najboljšo sredstvo, da se usnje ne premoči.

Za likanje usnja se priporoča ravnokar izumljena, pred ponarejanjem s e. in kr. privilegijem zavarovana

tinktura
za usnje.

Glavna zaloga v Ljubljani pri gg. Schusnigu in Weberji, nič več pri Krisperji. (16—7)

☛ Svarimo pred ponarejanjem. ☛

Ces. kr. privil.
zavarovalno društvo na življenje in proti škodam

„Avstrijski Phönix“

na Dunaji,

I., Riemergasse štev. 2, v lastni hiši.

Polno vplačani deleži in druga jamčljiva sredstva v številni letna zavarovalna vplačila družbe iznašajo

čez 12 milijonov gl. čez 10 milijonov gl.

Družba zavaruje:

a) proti škodi provzročeni po ognji, strell, paru ali razpoku kotlov, po gašenju, razršenju in odstranjenju oprave iz hišnih in gospodarskih poslopj, strojev iz tovarn, dalje proti škodi v zalogah, pri živini, poljedelskem orodju itd.;

b) proti škodi po ognji ali strell ob času žetve poljske pridelke in dotična gospodarska poslopja;

c) proti škodi po toči poljske pridelke na travnikih, njivah;

d) vsakovrstno prevažanje blaga po suhem in na morji;

Zavarovanje proti nezgodam še ni uvedeno, sl. občinstvo bode pa obveščeno takoj, ko prične isto poslovati.

na življenje človeško v vseh kombinacijah, n. pr.:

za slučaj smrti ter izplača takoj po smrti zavarovanca ostalim ali dotičnim opravičencem pogojeno zavarovalnino;

za slučaj smrti in pri protizavarovanju z oproščanjem nadaljnih vplačil premij ter izplačuje dohodke (rente) v slučaju onemoglosti;

na doživetje, preskrbljenje v starosti, na doživetje določene dóbe pri otrocih, ter izplača zavarovano svoto dotičnemu zavarovancu.

Sprejema tudi zavarovanja, ki zagotovijo dohodarino (rento), preskrbnino (penzijo) vdovam ter vzgojilno rento otrokom,

po najkoulantnejših in najnižjih pogojih, posebno pa jamči za veljavo in nedvomljivo varnost od nje izdanih polic.

Zastopi društva:

v Brnu: Veliki trg št. 10.

„Pešti: Dunajska cesta št. 3 in Ladijska cesta št. 2,

„Inomostu: Marije Terezije cesta št. 37,

„Krakovu: Szewska ulica št. 6,

„Lvovu: Marijin trg št. 8.

v Monakovem: Kostthor 3 I,

„Pragi: Nabrežje št. 10,

„Strassburgu: Kraljeva cesta 6 I,

„Trstu: Via S. Nicoló št. 4,

na Dunaju: Riemergasse št. 2, v lastnej hiši.

V vseh večjih okrajih avstrijsko-ogerske države poslujejo glavni in okrajni zastopi družbe, kateri radovoljno dajejo pojasnila, brezplačno vročujejo prospekte in ponujalne pole, ter vsprejemajo zavarovalne ponudbe. (12—11)

Glavni zastop za Štajarsko, Koroško in Kranjsko v Gradcu:

Pisarna: I., Albrechtgasse štev. 3, II. nadstropje.

Glavni zastop v Ljubljani pri Josipu Perhaucu, Sellenburgove ulice št. 3.

Katoliška Tiskarna

v Ljubljani, Valvazorjev Trg št. 5

se priporoča preč. duhovščini, društvom, trgovecem, občinskim uradom in slav. občinstvu za vsakovrstna v tiskarsko stroko spadajoča naročila.

Andr. Druškovič

trgovino z železnino na mestnem trgu 10,

priporoča po zelo nizki ceni

okove za okna in vrata, storje za štokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi

lepo in močno narejena

štedilna ognjišča

in njih posamezne dele.

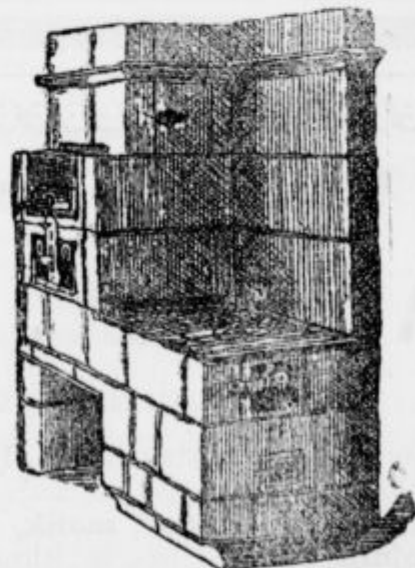
Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železolitni gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

(47)

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna, železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

☛ Tudi se dobiva zmirom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za gnojenje polja.

pripravljena od lekarja GABR. PICCOLI-ja v Ljubljani, je uplivo zdravilo, katero krepi želodec, mehča, čisti, odpravlja zlato žilo in odganja gliste.

Sestavljena je iz zdravilnih, v rastlinstvo spadajočih snovij ter ni nikako drastično učinkujoče, marveč lahko, delovanje organov urejajoče zdravilo, katero organizmu kar nič ne škoduje, če se prav delj časa rabi.

Esenco za želodec pošilja izdelovatelj proti poštnemu povzetju v skatljah po 12 steklenic za gl. 1:36; po 24 za gl. 2:60; po 36 za gl. 3:84; po 44 za gl. 4:26; po 55 za gl. 5:26; po 110 za gl. 10:30; po 550 za 50 gl.

Dobiva se v steklenicah po 10 kr. le v Ljubljani v lekarni „Pri angelju“, Dunajska cesta, v steklenicah po 15 kr. prodaja se skoro v vseh tu- in inozemskih lekarnah. (60-11)

(n1)

Pozor!

Stroji za pranje in sušenje perila;

najnovjši patent. Varuje se perilo, ter opere belo ko sneg. Prihrani se mnogo časa in več ko polovica kurjave. S strojem opereš v eni uri, kakor z roko v enem dnevu.

„Ekspress“ ali stroj za surovo maslo. C. kr. patent. Obsega 5 do 50 litrov, s katerimi se v 4 ali 5 minutah naredi iz smetane najboljšo surovo maslo.

Blagajnice (kase), stiskalnice za kopiranje;

vsako- vrstni stroji za poljedelce posebno

mlatilnice, ročne reznice za krmo in na mlatilo (Göppel), trijerji, stroji, s katerimi se žito čisti in odbira, koroza robka, grozdje in sadje stiska, pumpe za gnojnico itd.

Šivalni stroji za domačo in obrtno porabo, otroški vozički, svila, olje, sploh vse, kar se potrebuje za šivalne in poljedelske stroje. Vse v veliki izbiri iz najboljšega blaga in po najnižji ceni.

Pri tej priliki se zahvaljujem za 20letno zaupanje, katero si želim ohraniti s hitro in točno postrežbo.

Vnanja naročila sprejemata moja potovalca gg. Ivan Komatič in Ivan Grebenc, ter na zahtevo tudi dajeta pouk s stroji. Stroje na vlačila (Göppel) na zahtevo ta dva gospoda postavljata, kjer je treba. Priporoča se za obilna naročila

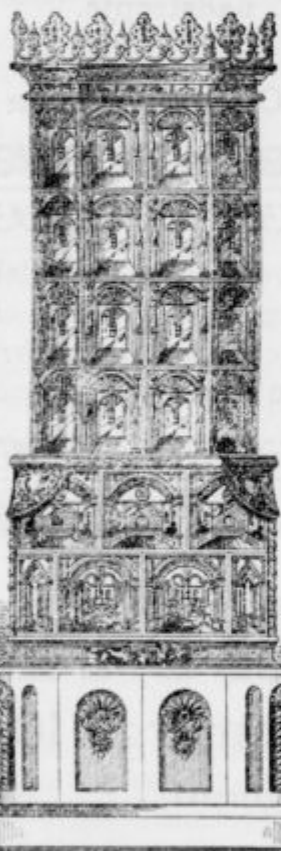
s spoštovanjem

(7-7)

FRANC DETTER

v Ljubljani na Starem Trgu št. 1.

Nasprot železnemu mostu.

Fran Jevnikar

Ljubljana

Tržaška cesta št. 29

priporoča prečast. duhovščini in slavnemu občinstvu

lepo, ukusno in solidno izdelane salonske in navadne lončene, belo, rujavo, zeleno in slonokoščeeno osteklene, ognju protivne

peči

v najraznovrstnejših oblikah, kakor tudi vse v to stroko spadajoče izdelke po najnižjih cenah.

Cenilnike pošiljam na željo franko.

Zastopništvo

pri (40-35)

Vidic & Comp.

Slonove ulice.

Posamezni deli za napeljavo strelovodov, hišnih telegrafov in telefonov so vedno na razpolago. Za dobro, zanesljivo in točno delo jamči, cena je kar mogoče nizka.

Josip Rebek,

(prej Karol Ahčin)

ključarski mojster,

13 Francovo nabrežje Ljubljana Francovo nabrežje 13.

priporoča svoje izborno zalogo lepo, natančno in trpežno izdelanih

štedilnih ognjišč

okov za okna in vrata; izdeluje tudi

železne ograje

v vsakovrstnih oblikah po poslanih vzorcih ali lastnem načrtu in sploh vsa ključarska dela po najnižji ceni.

Sprejema naročila iz mesta in z dežele ter je izvršuje točno, poeni in zanesljivo.

Posebno opozarja na svojo na Kranjskem največjo zalogo

elektrotehničnih proizvodov

katera omogočuje najzanesljivejšo vpenjavo telegrafov in hišnih telefonov v poljubni dolgoti. Slednja priporoča še posebej cenjenim gg. trgovcem in tovarnarjem v varstvo pred tatovi in svrhu hitrega poslovanja.

Prečast. duhovščini, veleposestnikom, tovarnarjem in sploh hišnim posestnikom se priporoča za napeljavo

strelovodov,

katera napeljuje na stolpe, dimnike in poslopja po najnovšem zanesljivem načinu; popravlja tudi že napeljane pohabljenе strelovode, katerih zanesljivost preizkuša z navlašč za to naročenim „elektrometrom“. (20-15)

Trgovina z železnino Albin-a C. Ahčin-a

v Ljubljani, Gledališke ulice št. 8,

priporoča svoje bogato zalogo poljedelskega orodja, posebno plugov, lepo in močno izdelanih po najnižji ceni, plužnih delov, motik, lopat, ameriških gnojnih vil, prav lepo in lahko izdelanih, a poleg tega vendar trpežnih, zobov za brane, žag za na vodo, pil za žage, delov za vodnjake, mesingastih plošč za komate, potem rož, steselcev, ôs, zavornic za vozove, okov za vozé itd., šin za kolesa, podkev, cokel, konjskih žeblicev, slokih žag, kôs, srpov, slamoreznih kôs, klepalnega orodja, sekir, cepinov, železnih gabelj.

(28-28)

Staro železo, mesing, baker, kositar, cink, svinec kupuje se vedno po najvišjih cenah.

V Ig. pl. Kleinmayrjevi in Fed. Bambergovi knjigarni v Ljubljani

dobiva se ravnokar na svetlo izišla knjiga:

„Erfahrungen auf dem Gebiete

der Augenheilkunde“.

Izvestja o 1641 očesnih bolnikih in o 70 ozdravljenjih bele in črne slepote.

Spisal dr. Emil Bock, primarij deželne bolnišnice v Ljubljani.

— Cena 1 gld. 50 kr. —

Založil Josip Šafář na Dunaji.